

روان‌شناسی محیطی

(اخلاق، رفتار و طراحی شهری)

تألیف

دکتر علیرضا سلیمانی
عضو هیأت علمی دانشگاه پیام نور

مهندس مریم حسینی

ویراستار علمی

انلناز ضرغامی سلطان احمدی

انتشارات طحان

ناشر تخصصی معماری و شهرسازی

شابک

: 978-600-7581-56-8

شماره کتابشناسی ملی

: ۴۷۵۹۳۴۳

عنوان و نام پدیدآور : روان‌شناسی محیطی (اخلاق، رفتار و طراحی شهری) / تألیف علیرضا

سلیمانی، مریم اسدی؛ ویراستار علمی اثناناز ضرغامی سلطان احمدی.

مشخصات نشر

: تهران: طحان، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری

: ۱۵۲ص: مصور، جدول، نمودار.

یادداشت

: نمایه.

موضوع

: شهرسازی — طرح و برنامه‌ریزی

موضوع

: City planning -- Design

موضوع

: روان‌شناسی محیط زیست

موضوع

: Environmental psychology

رده بندی دیویی

: ۳۰۷/۱۲۱۶

رده بندی کنگره

: ۱۳۹۶ ۷۷۹/۷۷۹/۱۶۶ HT

سرشناسی

: سلیمانی، علیرضا، ۱۳۵۷ -

موضوع

: اسدی، مریم، ۱۳۷۱ -

شماره افزوده

: ضرغامی سلطان احمدی، اثناناز، ۱۳۷۰ -، ویراستار

وضعیت درست فیزیکی : فیا

روان‌شناسی محیطی (اخلاق، رفتار و طراحی شهری)

تألیف: دکتر علیرضا سلیمانی - مهندس مریم اسدی

ویراستار علمی: اثناناز ضرغامی سلطان احمدی

طراح جلد: سمیرا طالبیان

ناشر: طحان

مدیر تولید: ابوالفضل چلاغلو

چاپ: آرمانسا

لیتوگرافی: آرمانسا

صحافی: آرمانسا

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۶

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۵۸۱-۵۶-۸

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

www.tahan-pub.com

tahan_publication@yahoo.com

تلفن مرکز بخش: ۰۶۶۴۰۳۲۰۸-۶۶۴۰۳۱۹۱-(۰۲۱)

همراه: ۰۹۱۲۱۹۸۵۶۱۷

تلفکس: ۰۲۱۶۶۹۶۷۰۵۹

مقدمه

رفتار انسانی حاصل شرایط محیط، انگیزه‌ها و نیاز افراد و تصاویری است که افراد در ذهن خود از دنیای خارج داشته‌اند. بروز رفتارها و اخلاق انسان‌ها در فضاهای شهری معینی صورت می‌پذیرد که بستر رفتار به شمار می‌آیند؛ در چنین فضاهایی، رفتارها و اخلاق واقعی و مورد انتظار افراد در حد امکانات موجود، فرصت بروز می‌یابند و هنگامی یک فضا مطلوب تلقی می‌شود که مطابق با خصوصیات اخلاقی و رفتاری، ویژگی‌ها و نیازهای افراد، طراحی شده باشد. در طراحی فضاهای شهری لازم است حضور انسان، نحوه ادراک، اخلاقیات، رفتار و عرف جامعه در نظر گرفته شود؛ فضاهای شهری به عنوان بخش کالبدی و حیاتی شهر می‌تواند بر نحوه بروز رفتارها تأثیر گذاشته و به نحوی نقش هدایت کنندگی نسبت به رفتارها داشته باشد و سبب تشدید یا عدم تشدید بر آن‌ها گردد.

کتاب حاضر با انجام مطالعات میدانی در فضاهای شهری کشور ایران توانسته است درک و تحلیل واقعی از تأثیرات انشایی شهری بر رفتار و متعاقب آن اخلاق شهروندان را ارائه دهد و مطالعه آن از طرف دانشجویان و دانش‌آموختگان علاقه‌مند در حوزه مطالعات روان‌شناختی در شهرها مفید فایده و زمینه‌ساز مطالعات و پژوهش‌های آتی خواهد بود.

کرامت الله زیاری

استاد دانشیار، رزی شهری دانشگاه تهران

فصل اول: مبانی و مفاهیم روان‌شناسی محیطی در فضاهای شهری

- ۱-۱- مفهوم شهر ۱۲
- ۲-۱- مفهوم محیط ۱۵
- ۳-۱- روان‌شناسی محیطی ۱۶
- ۴-۱- ادراک محیط ۱۸
- ۱-۴-۱- نظریه گشتالت ۲۱
- ۵-۱- شناخت محیط ۲۷
- ۶-۱- کیفیت محیط ۲۸
- ۱-۶-۱- مؤلفه‌های کیفیت محیط در طراحی شهری ۲۹
- ۱-۱- فضاهای شهری ۳۰
- ۱-۷-۱- فضاهای خصوصی ۳۳
- ۱-۷-۲- فضاهای نیمه‌خصوصی / نیمه عمومی ۳۴
- ۱-۷-۳- فضاهای عمومی ۳۴
- ۸-۱- مفهوم خیابان ۳۷
- ۹-۱- مفهوم طراحی شهری ۴۰
- ۱-۱۰- ارتباط روان‌شناسی محیطی با طراحی شهری ۴۴

فصل دوم: اخلاق و شهر

- ۱-۲- مفهوم اخلاق ۴۸
- ۲-۲- اخلاق از دیدگاه اسلام ۵۰
- ۳-۲- اخلاق از دیدگاه غرب ۵۳
- ۴-۲- اخلاق شهروندی ۵۵
- ۲-۴-۱- ویژگی‌های اخلاقی مطلوب ۵۵
- ۲-۴-۲- ویژگی‌های اخلاقی نامطلوب ۵۶
- ۵-۲- ارتباط بین اخلاق و طراحی ۵۷
- ۲-۵-۱- پیوند بین اخلاق و زیبایی‌شناسی ۵۷
- ۲-۵-۲- شیوه رابطه بین اخلاق و کارکرد ۵۷
- ۲-۵-۳- اهمیت رابطه بین اخلاق و محیط طبیعی ۵۸

فصل سوم: رفتار و طراحی شهری

۶۲	۱-۳- مفهوم رفتار
۶۶	۲-۳- ماهیت رفتار در رابطه انسان- محیط
۶۷	۳-۳- دسته‌بندی رفتارها
۶۸	۴-۳- دسته بندی رفتارها بر اساس اهمیت فضا
۶۸	۱-۴-۳- رفتار غیر فضایی
۶۸	۲-۴-۳- رفتار فضایی
۷۲	۱-۳- ویژگی‌های رفتار
۷۲	۵-۳- مرئی بودن رفتار
۷۳	۲-۵-۳- تغییرپذیری رفتارها
۷۳	۳-۵-۳- تأثیر از فضای روانی انسان
۷۳	۶-۳- انواع رفتارها
۷۳	۱-۶-۳- رفتارهای مبادی
۷۴	۲-۶-۳- رفتارهای نامصوب
۷۹	۷-۳- قرارگاه‌های رفتاری
۸۰	۱-۷-۳- فعالیت قابل تکرار
۸۰	۲-۷-۳- طرح خاصی از محیط کالبدی
۸۰	۳-۷-۳- هم‌ساختی
۸۱	۴-۷-۳- دوره زمانی
۸۱	۸-۳- تأثیر محیط اجتماعی بر رفتار
۸۱	۱-۸-۳- فشار گروهی- هم‌رنگی با جماعت
۸۱	۲-۸-۳- آسان‌سازی اجتماعی
۸۲	۳-۸-۳- هنجارها
۸۲	۴-۸-۳- نگرش‌ها
۸۳	۵-۸-۳- نقش اجتماعی
۸۳	۹-۳- تأثیر فضا بر رفتار
۸۷	۱۰-۳- تأثیر فرهنگ و اجتماع بر رفتار
۸۷	۱-۱۰-۳- قلمروها و حریم‌ها
۸۷	۲-۱۰-۳- حباب‌ها و هاله‌ها

۸۷	۳-۱۰-۳- دستگاه ارزشی جامعه
۸۸	۳-۱۰-۴- توقعات اجتماعی
۸۸	۳-۱۱-۱- کنترل رفتار در فضا
۸۸	۳-۱۱-۱- لقاء رفتار
۸۸	۳-۱۱-۲- حذف رفتار
۸۹	۳-۱۲- دیدگاه‌هایی ارائه‌شده در باب تأثیر محیط و طراحی بر رفتار
۸۹	۳-۱۲-۱- جبری‌نگری معماری
۹۰	۳-۱۲-۲- اختیاری‌نگری محیطی
۹۱	۳-۱۲-۳- استرس‌زاهای محیطی
۹۲	۳-۱۳- امنیت
۹۶	۳-۱۴- وسایل پداف
۹۷	۳-۱۴-۱- انواع وسایل پداف
۱۰۰	۳-۱۵- فضاهای قابل دفاع

فصل چهارم: عناصر و اصول طراحی رفتار مدار در فضاهای شهری

۱۰۴	۴-۱- الگوها و معیارهای طراحی در فضاهای شهری
۱۰۴	۴-۱-۱- معیارهای کالبدی
۱۱۰	۴-۱-۲- معیارهای بصری و زیبایی‌شناسی
۱۲۰	۴-۱-۳- معیارهای حیطة عمومی

فصل پنجم: تأثیر طراحی شهری بر رفتار و آراسته‌سازی شهروندان

۱۲۴	۵-۱- تأثیر طراحی شهری بر احساس آرامش و شادی
۱۲۵	۵-۲- تأثیر طراحی شهری بر احساس اضطراب و استرس
۱۲۶	۵-۳- تأثیر طراحی شهری بر احساس کسالت و خستگی
۱۲۷	۵-۴- تأثیر طراحی شهری بر حس انزوا
۱۲۸	۵-۵- تأثیر طراحی شهری بر حس غرور و عظمت
۱۲۹	۵-۶- تأثیر طراحی شهری بر حس سردرگمی
۱۲۹	۵-۷- تأثیر طراحی شهری بر حس ناامنی
۱۳۱	۵-۸- تأثیر طراحی شهری بر بروز وندالیسم
۱۳۳	۵-۹- تأثیر طراحی شهری بر مسیریابی

۱۳۴	۵-۱۰- تأثیر طراحی مبلمان و نشستگاه در رفتار شهروندان
۱۳۸	۵-۱۱- تأثیر طراحی بر رفتار شهروندان در گروه‌های مختلف جنسی
۱۳۹	۵-۱۲- طراحی شهری و اصول اخلاق مراقبتی
۱۴۳	منابع